

ENTREVISTA

Pere Orpí,

l'immens cabal d'esponerosa creativitat poètica i artística.

Domingo Mateu

FITES BIOGRÀFIQUES

Nascut a Capdepera l'any 1936, Pere Orpí Ferrer ens confirma que quan va "tastar la llum d'aquesta terra era de nit... Sols brillaven les armes de la guerra" (1). A partir dels deu anys, en sortir de l'escola, anava a fer feina. Sa mare tenia preparat un caramull de palmes per "embrinar", fer corda o llata, feines que havia de fer abans d'anar a jugar al carrer. En temps de segar, anava a segar; en temps de batre, anava a cantar damunt l'era i a manejar pala i forca. Sabia cuidar els animals, munyir les vaques i cabres i li agradava molt regar de nit. Devers els onze o dotze anys, després d'aprendre solfa en anys anteriors, va iniciar l'aprenentatge del trombó de pistons i va tocar aquest instrument durant vuit o nou anys amb la Banda de Música de Capdepera.

Havent treballat en el camp fins als vint anys, jovencell d'aquesta edat, va començar els estudis en el Seminari el 1956. Tot just passat el primer any, el mes de setembre de 1957, superada la preceptiva oposició, passà a residir al Col·legi de Nostra Senyora de la Sapiència, a la plaça de Sant Jeroni de Palma, formant part del petit grup de privilegiats col·legials que seguien els mateixos estudis de la resta de seminaristes, però residien en aquella espècie de Col·legi Major acollits a un règim especial. El darrer any de carrera es va traslladar a Cantàbria, juntament amb Sebastià Mesquida, Jaume Sancho i Sebastià Salom, per estudiar dos anys a la Universitat Pontifícia de Comillas, on va obtenir la llicenciatura en Teologia el 1967. A l'edat de 30 anys, Orpí era un dels dos condeixebles majors, i el seu amic artanenc Jaume Sancho, de 28 anys, aconseguiren del bisbe Rafael Álvarez Lara ser ordenats de prevere el 1966, un any abans d'acabar la carrera i excepcionalment l'ordenació es va celebrar a la parròquia d'Artà i no a la capella del Seminari, com era habitual.

El 1967 va ser nomenat rector de la contrada turística de Peguera, on hi va exercir l'etapa inicial del ministeri durant 12 anys. El 1979 va passar al petit poble del llevant mallorquí Son Macià de Manacor per regentar-hi la parròquia els següents 8 anys. El 1987, i per un període de 5 anys, va formar part de l'equip de rectors solidaris del Pla de Mallorca, ell i n'Andreu Genovart amb casa parada a Montuïri, i els altres dos rectors, en Tomeu Tauler i en Toni Gili, amb residència a Porreres i Algaida. El 1992 acceptà la proposta de ser traslladat a la Colònia de Sant Jordi on hi va treballar pastoralment i exercí el càrrec d'arxipreste de Llucmajor durant 9 anys més. El 2001 el destinaren a s'Alqueria Blanca i a l'església filial Portopetro i, durant els primers 4 anys, rector també de Els Llombards. En les dues parròquies anteriors hi va fer estada fins a finalitzar, als 78 anys, el servei actiu per raó de la seva ben merescuda jubilació, iniciada el mes de setembre de 2014, una vegada haver perfeccionat la considerable suma de 47 anys ben complits de generosa i exclusiva dedicació a les tasques ministerials de l'Església de Mallorca.

Com a escriptor ha publicat els següents llibres de poemes: Encara que no em donin la paraula (1975), Entorn de la Paraula (1978), A contrallum (1979), A cara i creu (1986), Simfonia en blau major (1994) i Fent camí amb el poble (2002). En prosa, entre d'altres, esmentarem, La Bona Nova en la parla popular de Mallorca (1989), Rondalles mallorquines inèdites (1996), Pere Orpí, confessió general d'un capellà poeta (2003), una extensa entrevista biogràfica feta per Gabriel Barceló Bover, Sons de Mallorca: instruments tradicionals, música, senyals i cultura de l'oci (2009), Planter de paraules, l'obra escrita d'Antoni Maria Alcover (2012), treball de Certamen del Seminari de 1961, i el darrer, publicat el 2018, Versos per cantar (Aportació al cantoral festiu de Mallorca).

Esmentem, per acabar, que els premis i distincions més importants amb què ha estat guardonat són, entre d'altres, el Blau d'argent, a Lluc el 1966, el Ciutat de Palma de l'any 1967 i el Verge de Consolació, de Sant Joan, el 1992, el Premi Cap Vermell de Capdepera el 2011 i el Premi Aina Moll el 2018, lliurament dels premis 31 de desembre de l'Obra Cultural Balear.

ENTREVISTA

Mn. Pere Orpí Ferrer, amb qui em lliga, des del nostre antic aprenentatge conjunt en el Seminari, un fidelíssim vincle d'arrelada amistat, tot i pertànyer al curs emblemàtic dels reconeguts col·loquialment com a «modèlics», a qui devem la creació i continuïtat d'aquesta Revista, no li havíem proposat encara de ser entrevistat per donar-li la paraula i fer un breu recorregut entorn als trets més propis de la seva rellevant personalitat i a les fites més assenyalades de la perllongada i reeixida ruta tot fent camí per les parròquies encomanades a la seva responsabilitat pastoral.

Aquest gran home, prevere nostrat, a més d'excel·lent poeta, és i serà sempre, segons la visió encertada de Jaume Santandreu, "un pagès de pau, un camperol d'infinita paciència, un sembrador de sonets dins els "catorze solcs xops de cadència", un expert "marger de poemes"(2). Altres et veuen com un "artesà-gerrer que modela i cultiva la paraula amb una mètrica sonora i espontània, que traspua senzillesa i a la vegada profunditat"(3).

1. Creus, Pere, que aquestes mateixes qualitats referides a la teva excel·lència com a poeta podrien definir també l'essencial de la teva manera de ser?

Bé, aquí la paraula «excel·lència» trob que és un poc exagerada. Aquest terme el deixarem més bé pels bisbes, cardenals i gent d'aquesta. Però, sí, és cert, en general vida i obra van molt juntes. Per exemple, moltes metàfores que jo empr són camperoles, agafades de la vida del camp, d'allò que jo conec. Això vol dir que jo em sent molt lligat a la terra, a través del treball, quan era al·lot, i a través de l'estimació que tenc a la naturalesa, a la vida pagesa, a la senzillesa que representa el camp, moltes vegades en contradicció amb la societat que, sobretot avui en dia, ens duu per unes rutes que, vaja!, val més no parlar-ne...

Bé, sí, jo crec que aquesta senzillesa que queda reflectida en la meua obra és fruit del que visc a dedins. Perquè la poesia no és mai una cosa que ve de defora, sinó que el que tu dus dedins allò ho treus i ho comuniques. Llavors, falta que el receptor ho assimili d'una manera o altra. De tal forma que consider que un poema no estarà mai acabat del tot fins que no acabi el món. Perquè cada persona que el rep, fa la seva pròpia assimilació, el perfecciona, li acaba de donar sentit.

Jo ho veig així: molts valoren segons quin tipus de poesia, bé perquè està de moda, bé per anar en contra de les pautes antigues o bé pel que sigui, quan jo consider que la poesia té un valor que és permanent per ella mateixa, que no ha de passar mai.

2. De fet, als vint anys, dones un canvi transcendental en la teua vida: deixes la placidesa del conreu de la pagesia pel rept arriscat d'entrar en el Seminari. Qui o quines circumstàncies et motivaren a passar de la llibertat normal i corrent d'un jove de 20 anys a l'acceptació de l'estricta procés disciplinari de la formació dels aspirants a prevere?

Bé, això va ser fruit de tot un procés. Ara ens hem de situar en els anys 40 i 50 quan llavors hi havia l'Acció Catòlica. A Capdepera teníem aleshores el grup d'aspirants i el centre de joves i jo d'al·lot hi anava de tant en tant. En els 17 anys vaig anar a fer un «curset de cristiandat» que em va suposar un cop, un canvi dins la meua vida perquè, a partir de llavors, vaig començar a fer reunions de grup i a participar en actes de pietat, oferiment d'obres, sabatina, hora santa... Això em va introduir en un món que fins llavors havia estat desconegut per mi perquè els de la meua família no eren «beatos», sinó més bé indiferents.

Arran d'aquest curset, vaig anar molt pel centre de joves, on participava en les seves activitats i me donaven certes responsabilitats: encarregar-me del tauler d'anuncis, fer una crònica, el que fos. Així, la vivència religiosa va entrar a formar part de la meua vida, cosa que jo alternava amb la feina del camp, activitat que no està barallada, sinó que el treball del camp és una feina tranquil·la i et dona temps per pensar, per pregar i, en el meu cas, per fomentar el conreu de l'escriptura literària.

Des dels 10-11 anys vaig començar a escriure. Tenia aquesta edat quan, com una activitat de l'escola, vaig fer els primers versos, unes gloses que posteriorment han estat publicades en la meua biografia. En els 15-16 anys vaig entrar en l'etapa romàntica i vaig escriure un poc de tot, poemes amorosos i religiosos també. Vaig prendre part en algun dels concursos que convocaven en el mes de maig, no sé si el Diari de Mallorca o el «Balears», de poemes dedicats a la Mare de Déu. Hi vaig participar algunes vegades i me publicaren uns quants poemes. Tenia una quinzena d'anys. Tot això me va ajudar a aprofundir un poc les meves creences religioses i especialment la pràctica religiosa. De tal manera que molta de gent me deia: és una llàstima que tu no tenguis estudis, perquè jo només tenia els estudis primaris fins als catorze anys. Al deu anys vaig anar a Manacor per examinar-me de l'ingrés a batxillerat i vaig aprovar, però a ca meua no tenien doblers per pagar-me els estudis i vaig haver de continuar fent feina en el camp. Hi havia gent que me deia: és una llàstima que no estudiïs i facis una carrera que et permeti dedicar-te a la literatura i a escriure poesia.

Joan Maria Melis, actor de teatre que va morir fa un parell d'anys, tenia família a Capdepera i un cosí de la meua edat. En Joan Maria havia llegit escrits meus i insistia:

és una llàstima que no entris en un orde religiós on et puguis dedicar a escriure. Potser tenguí raó, vaig pensar, però, de vocació, jo no en tenc. No obstant això, sempre solc dir que Déu posa pedres en el camí per on has de passar i avançam procurant esquivar-les, però mentrestant vas per allà on Ell vol que vagis, et condueix a base d'obstacles, de fets que no els dones importància, però que en tenen dins el conjunt de l'itinerari. Record que un dia, estava amb mon pare arrabassant herba, i aixuí em va succeir, jo dic com el llamp de sant Pau que el va fer caure del cavall, que es tancaren tots els camins i només en va quedar un obert: he d'anar al Seminari, he d'anar al Seminari.

Així, d'un cop, quan estava a punt de fer els 20 anys. Ho vaig contar al vicari, aleshores, don Joan Font, i em va dir: me pareix bé; podries preparar-te per fer l'ingrés i tal volta mirar d'aprovar també el primer curs. Però aquell estiu van canviar don Joan Font i va venir don Llorenç Galmés, en «Garbeta de Son Peretó», el qual me va preparar per a les assignatures de l'ingrés i per al llatí i les assignatures de primer curs.

Galmés tenia una moto «Guzzi» i en el setembre, amb la «Guzzieta» des de Capdepera vàrem anar fins al Seminari Nou per fer els exàmens. Ho record molt bé: me vaig examinar de les matèries d'ingrés, vaig aprovar, i després de les assignatures de primer. El tribunal examinador me va anar demanant i va anar molt bé. Don Guillem Fiol me va preguntar: i de música, què? Vaig respondre: oh, jo he tocat vuit anys a la banda de Capdepera. He estudiat solfa des dels deu anys. En el Seminari estudiaven el primer tom del «Solfeo de los solfeos» durant els primers cinc cursos. Jo havia estudiat a Capdepera el primer i el segon tom i un altre més difícil que es deia, «La Escuela del Solfeo». Bé, em va dir don Guillem Fiol, t'examinaràs de les lliçons del primer curs que arriben fins a la pàgina tal. Vaig anar cantant i molt bé. Després va anar demanant-me lliçons d'altres cursos i, al final, me va dir: molt bé, Pere, ja tens els cinc cursos aprovats. Sense aixecar-me de la cadira, havia aprovat tots els cinc cursos de solfeig.

Tot això me va ajudar a entrar en el Seminari amb bon peu. De tal manera que me varen demanar per donar classes de solfeig al grup anomenat «balarrasas» (vocacions tardanes). Així vaig fer solfeig a Guillem Miralles, a Toni Picornell, al cel sia, a Gaspar Aguiló, a Miquel Alenyar i a d'altres.

3. Un any després del teu ingrés al Seminari Nou, per quins motius decideixes oposar per entrar a la petita comunitat del Col·legi de la Sapiència?

Bé, això també té la seva història. Quan algú optava per oposar a la Sapiència era perquè *l'havien pescat*, per dir-ho així. Els col·legials que li havien posat l'ull damunt manifestaven el seu interès i deien: *aquest ens aniria bé*. Cercaven llavors un intermediari, com podia ser algun capellà conegut de la família. En el meu cas, don Pere Amorós Esteve, que va ser director del Convictori, era d'Artà i conegut de la meua família. A través d'ell varen proposar-me d'entrar a la Sapiència.

Jo aleshores havia tingut problemes en el Seminari. En concret, durant les convivències d'estiu. Aquell mes de convivències havíem d'omplir l'esbarjo dels vespres a la fresca amb actuacions i vetllades musicals i teatrals. Un vespre els «balarrasas» havíem de fer una funció, i optàrem per una obreta que jo havia escrit a Capdepera els darrers anys abans d'entrar al Seminari, quan jo feia de presentador d'unes vetllades musicals anomenades «Fiestas en el aire». Hi havia un grup de jovenetes que ho feien molt bé. Jo vaig pensar de fer una *sarsuelela* amb cançons que cantaven aleshores, però amb la lletra canviada. Es va titular «La clínica X». Una guarda de jovenots de 18-19 anys, vestits amb una bata blanca, cantarien i ballarien imitant grotescament l'art d'aquelles jovenetes.

Les lletres eren agafades de cançons populars d'aquells temps que havien sortit a les actuacions de Capdepera. Una era la coneguda «*Mi perrita pequinesa*» Jo la vaig adaptar amb aquesta nova lletra: (Pere la canta) *No se asuste, caballero, que le vamos a operar. Ay no, no, no. Ay sí, sí, sí*. Així, jugant i fent una paròdia d'allò que havien fet aquelles al·lotetes seriosament. Ja saps que llavors les lectures d'aquell temps de romanticisme

solien ser de G. Adolfo Bécquer, Rubén Darío, etc. Així, la presentació la feia una veu oculta que només sentien i deia: *Margarita, está linda la mar y el viento lleva esencia sutil de azahar. Margarita, te voy a contar un cuento.* Aquí s'obria el teló i començava la funció amb aquestes paraules: *En cierta ciudad había un doctor muy excelente, a cuya carnicería llegaban todos los días tres docenas de pacientes.* Al final de l'obreta, amb el mort damunt la taula d'operacions, sortia una paròdia de Bécquer

Cerraron sus ojos que aún tenía abiertos, taparon su cara con un trapo viejo. I unos sollozando y otros en silencio de la triste sala todos se salieron.

Així ho vaig proposar als «balarrasas» i vaig demanar la col·laboració als pianistes d'aleshores, Joan Vidal, al cel sia, de Santanyí i Bernat Cifre, de Pollença. En Joan me va demanar que li cantàs les cançons i tot d'una ho va agafar. Però, un dia, mentre en Gaspar Aguiló cantava l'adaptació del famós «Bayón», que feia així: *Tengo ganas de cortar algún riñón, dicen cuando me ven pasar, doctor, dónde va, me voy a cortar un riñón.* En aquell moment, s'obre la porta, entra don Pere Xamena. Mira amb aquells ulls tan singulars i torna a tancar la porta. I ara, què passa, ens preguntam. Res, don Pere. Al cap d'un moment, entra el rector Payeras i ens diu: *Al-lots, des del meu quarto, he sentit aquestes cançons. Això són músiques profanes que parlen de festejar i d'amor i això, dins un Seminari, no es pot tolerar. Per tant, això, fora.* Jo li propòs, i si canviàvem les lletres de les cançons? No el vaig convèncer. En Sebastià Riera i jo varem anar a veure'l. Per què no escolta les músiques, vaig insistir. En Joan Vidal va tocar el brindis de «Marina»: *A beber, a beber i a apurar;* que adaptat feia: *A operar, a operar i a matar... No i no,* va respondre el rector. *La lletra original diu; las penas del amor. Això no es pot tolerar de cap manera.*

Vaig optar per fer un canvi de cançons. Totes aquelles que ell coneixia que parlaven d'amor, les vaig canviar. En va passar alguna que ell no coneixia. Vaig cercar cançons infantils, per exemple, sortia allò de *Luisa Fernanda: Ay, mi morena, morena clara...* que vaig canviar per: *Ay mi abuela, abuela amada...* I així aquesta va passar. En Guillem Miralles cantava: *quisiera ser tan alto como la luna;* i el malalt responia: *Ay, ay! Como la luna. La versió definitiva es va transformar en una obra nova.*

Bé, des d'aquesta obra teatral estiuenca, el rector Payeras em va tenir fixtat. Entre altre coses, aquest va ser el fet que em va animar a oposar a la Sapiència. De tal manera que, al cap d'un any o dos, en Manel Bauzá, rector aleshores de la Sapiència, me va comentar: ara que ha passat el temps i la situació ja ha refredat i tu estàs bé aquí, et diré que el rector Payeras, quan tu oposares a la Sapiència, em va fer aquesta advertència: *Anau alerta a Pere Orpí que no us desbarati la Comunitat, que duu dins ell un món tan profà i desastrós que és un perill.* Aquí has de veure la fama que havia agafat davant el rector Payeras: vaig quedar fixtat per sempre. O sia, que jo estic convençut que si jo hagués continuat en el Seminari, avui no seria capellà.

4. Com definiries aquests vuit anys d'estada a la Sapiència i quina valoració en fas. La vostra singular situació, interferia en la relació i en la bona convivència amb els condeixebles i amb els altres residents en el Seminari?

Bé, per a mi, varen ser vuit anys molt agraïts. M'hi vaig trobar molt bé. Ens vàrem entendre molt bé tant amb els qui havien entrat abans com amb els nous vinguts. El darrer que havia entrat era en Joan Pla, al cel sia, però aleshores ja hi eren en Jaume Santandreu, i aquests quatre que ja son morts: en Miquel Llompарт, en Miquel Mulet, en Lluc Morell i en Gabriel Lliteres. En Joan Trias, al cel sia també, era aleshores el president elegit, atès que el rector, en Manel Bauzá, ja residia en el Convictori. Amb mi va entrar en Guillem Ramis Moneny, que està ara tan en contacte amb tot això. Vàrem entrar junts i jo li vaig fer un poema quan va dir Missa Nova. Després va entrar en Sebastià Mesquida, en Paco Suárez, en Joan Riera Fullana, en Joan Darder, en Joan Perelló, en Mateu Ramis i en Jaume Mas Verger. Amb tots aquests he coincidit durant aquells vuit anys que jo hi vaig estar. Ens enteníem molt bé. Jo els feia uns acudits, que ells anomenaven APL (Ad pedem litterae) Agafava una paraula i la capgirava per donar-li un caire divertit i humorístic.

Amb els condeixebles ens vàrem entendre molt bé. En Jaume Sancho i jo havíem entrat el mateix any, però ja ens coneixíem d'abans per ser de pobles veïnats. Vàrem fer

un viatge a Fàtima plegats, devers l'any 54, em sembla que va ser en ocasió del centenari. Coincidírem després en entrar junts al Seminari Nou. Amb els altres condeixebles també vàrem tenir molt bona relació. Vaig estar devers dos anys a unir-me al seu curs perquè jo anava dos cursos darrere, o tocava anar-hi, perquè ja havia aprovat el primer curs quan vaig entrar, però des de cinquè ens ajuntàrem en el mateix curs. A partir de llavors, sempre hem anat junts, en tot. Record una setmana que varen passar a Cabrera en ocasió de celebrar l'arribada a la meitat de la carrera. Amb en Joan Firella, al cel sia, vàrem escriure una crònica de la setmana d'acampada: *A Cabrera s'ha dit.* Això era l'any 60.

Puc dir simplement que a la Sapiència vaig recobrar una llibertat i una normalitat que no tenia abans en el Seminari Nou. Tots els col·legials ho manifestaven: la Sapiència era una autèntica democràcia, perquè des del rector fins al darrer ho eren per elecció. Unes eleccions amb jurament en llatí:

Testor Christum Dominum qui me judicaturus est me eligere eum quem, secundum Deum, judico elegi debere iuxta Constitutiones nostri Collegii.

Un jurament així, amb molta serietat. Llavors, un pic cada mes, fèiem l'anomenat capítol, una reunió per posar enmig els fets positius i negatius. Sortia igualment si un tenia res que dir d'un altre. El fet de ser pocs, vuit o nou, facilitava la convivència en una petita comunitat de nivell humà. Per formar-ne part era obligat tenir un mínim de 18 anys i no la dirigia un capellà exercint de rector. El rector era un de nosaltres, el que sortia elegit, i no s'exigia que fos del darrer curs. Jo no ho vaig esser mai, rector. Vaig ser degà devers cinc anys, però mai me van elegir rector. Devien trobar que no feia l'alçada. El Col·legi funcionava com una veritable democràcia. Això ens feia anar amb ulls ben espolsats. A les classes hàviem de respondre adequadament, que no poguessin dir: *veis aquells, són com una guarda d'anyells a lloure.* Tots fèiem, si podíem, els treballs de Certamen. Cada any, jo en feia dos: el de poesia en llatí o en català i un altre dels temes proposats. Per cert que un any vaig tenir notables contrincants que es presentaren al mateix tema:

en Toni Perelló i en Miquel Riera Alcover, que era fill d'una neboda de Mn. Alcover, na Catalina. Ells tenien avantatges perquè disposaven de correspondència familiar i de treballs inèdits de Mn. Alcover. La meua salvació va ser que jo ho vaig fer en català, quan aleshores tot es feia en castellà. El jurat ho va fer constar: *redactat en correcte català.* Don Francesc de Borja Moll era membre del jurat i va ser el gran ajudant que vaig tenir les moltes vegades que vaig anar a casa seva a la plaça d'Espanya de Palma. Va posar la casa, tota la seva biblioteca i el seu savi consell a la meua disposició. I això que encara no havia publicat el llibre *Un home de combat.* Jo partia de no res. Aquest va ser un dels treballs de Certamen, potser el més important que vaig fer en aquelles dates. Anys després (2012) la Institució Pública Antoni M. Alcover el publicà amb el títol *Planter de paraules.*

5. Paco Suárez fa al·lusió a una divertida excursió dels «sapients» a Capdepera, en la qual conta que visitàreu el Castell i, en una cerimònia digna d'un manicomi,(4) et varen coronar, amb fulles de llorer i un llençol blanc com a toga, poeta del Castell i de la vila de Capdepera. Com recordes aquesta jocunda coronació dels teus companys com a poeta?

Això formava part d'aquell ambient de jocunditat que hi havia allà dins, a la Sapiència. Entre nosaltres hi ha via molta confiança, tant ens preniem les coses seriosament com amb broma i bon humor. Sempre ens agradava fer broma amb els conreadors de la poesia. Record molt bé aquest fet que conta en Paco Suárez Jo vaig néixer i vivia a fora vila. Entre el poble i ca meua només hi passava una carretera. Record que vàrem fer una foto davant ca meua en què veien el Castell de Capdepera al fons. Em record revestit amb el llençol blanc que em posaren com a toga per a la cerimònia de coronació; crec que a la foto hi havia també ma mare i mon pare. Va ser una de tantes ocasions en les quals ens

ho passaven molt bé. Fèiem qualche sortida, generalment aprofitant quan hi havia algun Cap de Setmana llarg que ens permetia anar a passar un parell de dies fora. En aquesta ocasió, si no m'equivoc, havíem anat a romandre a l'ermita de Betlem, a Artà. Una altra vegada record que vàrem anar al Puig de Maria de Pollença, la primera vegada que jo vaig conèixer aquest Puig. Ens ho passàrem molt bé i crec que llavors encara hi havia ermitans. Idò, sí. Hi havia aquesta relació de bona i satisfactòria convivència i l'ocasió de mesclar sobretot el bon humor amb les nostres activitats conjuntes.

6. L'any 1965, juntament amb altres tres companys, et trasllades a Cantàbria durant dos anys per cursar a la Universitat Pontificia de Comillas la llicenciatura en teologia. A més d'obtenir la llicenciatura, què va comportar per a la teva formació personal aquest especial sojorn universitari a Comillas?

Per a mi va ser com descobrir un món nou. Avesat allà en el Seminari, que l'ambient d'estudi era poc estimulante i uns professors, no diré ineptes, però sí massa aferrats al llibre i que no et comunicaven una estimació per l'assignatura. En canvi, a Comillas, per una part els condeixebles, que del nostre curs érem més de quaranta provinents de tota la Península, ens vàrem entendre molt bé. De tal manera que hem format un grup de whatsapp i en les comunicacions, quan veig el nom de molts d'ells, els record perfectament. Ens tenien un gran respecte i apreciació als illencs, sobretot als mallorquins, perquè n'hi havia també, de Menorca i d'Eivissa. Amb mi varen coincidir a Comillas els mallorquins Jaume Sancho, Sebastià Salom, Sebastià Mesquida, Joan Darder, Pep Amengual, Jaume Mas Julià, Jaume Mas Verger, que va fer filosofia. A més, ja trobarem allà altres dos filòsofs: Maties Abraham i Fausto Garcias Truyols d'Artà, el net del famós apotecari i botànic, Llorenç Garcias, "Pujamunt". Tots tinguérem una gran acollida i un gran apreciació. De tal manera que, quan vaig entrar, el P. Nieto ja me va fer una prova de veu per incorporar-me a la *Schola Cantorum* de Comillas i durant els dos anys vaig formar part de la Schola, dirigida pel P. José Ignacio Prieto, S.J. (1900-1980), tal com ho explico en el Preludi de l'obra *Versos per cantar*:

Vàrem tenir el privilegi d'estrenar a Santander, amb acompanyament de banda de música, la «Misa de la Juventud», de Cristóbal Halfter, composta el 1965 per encàrrec de la Delegació Nacional de Joventuts, amb lletra de M.P. de la Figuera. En vaig traduir algunes parts variables, que interpretaren el dia de la meva missa nova, l'11 de setembre de 1966. El cant final «Anunciarem vostre Regne, Senyor» ha estat incorporat a les distintes edicions del «Cantoral Església de Mallorca». N'és per tant la meua aportació més antiga al cantoral diocesà, germinada durant el parèntesi creatiu de Comillas. (4)

També a vegades fèiem lectures literàries d'una obra de teatre o d'altres textos literaris i sempre me demanàvem a mi que encapçalàs la lectura. Per què jo, replicava, amb el meu accent mallorquí tan manifest, quan són tants els peninsulars que hi ha. Ah, però tu, me responien, tens una veu molt radiofònica, que se presta molt. Tinguérem una molt bona acollida i s'interessaven per saber com anaven a les Illes els cursets de cristiandat i l'evolució del turisme.

El que veritablement va ser un descobriment per a mi varen ser els professors i els responsables del Centre. Una gent que els podies dir les coses tal com les senties. Si volíem fer una manifestació contra el professor tal per mor de tal qüestió o tal altra, lliurament la fèiem. Era un món tan diferent del de Mallorca on tant el rector, aleshores don Pere Sureda, com els professors eren una espècie que s'havia *autocanonitzat* i els havies de tenir un respecte i un assentiment, ficticis si vols, però imprescindibles. En canvi, a Comillas, hi havia un entorn de completa sinceritat que et permetia manifestar-te tal com eres davant el rector o davant el professor que fos. Va ser per a mi el gran descobriment: veure aquesta democràcia en la relació entre professorat i alumnes, tenir aquesta comunicació, aquesta llibertat per expressar-te i per dir les coses. Per a mi, va ser molt positiu.

Igualment es notava la diferència en la qualitat de l'ensenyament. Hi havia gent molt preparada, llevat d'alguns «carcas», com el Pare Quevedo. Record un acudit que feien d'aquest professor que impartia em sembla el tema *De Deo uno et trino*. Deien els

condeixebles: quan es morí el P. Quevedo i se'n vagi al Purgatori, el seu *purgatori* serà contemplar la Santíssima Trinitat així com ell l'ha explicada. Això, entre nosaltres, estava a l'ordre del dia: no perquè fos el P. Quevedo ja l'havíem de canonitzar, no, en absolut.

Vàrem tenir alguns professors molt bons, per exemple el P. Alonso de Sagrada Escritura o el P. Losada, que em va dirigir la tesina. La vaig redactar en català, sobre l'ecumenisme de Ramon Llull en el *Llibre del Gentil e dels tres savis*. Tenguérem de director espiritual al P. Nieto, en fama de santedat. En resum, per a mi varen ser molt positius aquests dos anys a Comillas. El que ens va facilitar d'anar-hi va ser el canvi de bisbe a Mallorca: es va morir don Jesús Enciso i ens enviaren com a successor don Rafael Alvarez Lara, el qual havia estat alumne de Comillas. El Sr. Garcias Palou, que venia molt per la Sapiència, també havia estudiat a Comillas. Va ser ell qui va promoure la nostra estada universitària a Cantàbria. Ara és l'hora, va dir, d'enviar alguns col·legials a estudiar a Comillas. I ell mateix va organitzar una col·lecta entre els antics col·legials, els col·legials habituals, que dèiem, per enviar un estudiant a Comillas. La col·lecta va tenir tant d'èxit que n'hi varen poder enviar dos de sapientins: en Sebastià Mesquida i jo mateix.

7. Des de 1967, que iniciés el període de servei pastoral com a rector de la Parròquia de la Santíssima Trinitat de Peguera, fins el 2014, que deixes s'Alqueria Blanca i Portopetro per passar a la merescuda etapa de la jubilació, prestes serveis ministerials i exerceixes càrrecs de responsabilitat pastoral durant quaranta-set anys complets a vuit parròquies diferents de Mallorca. Quines activitats o actuacions pastorals portades a terme durant aquest llarg període podries comentar breument pel seu caire innovador o pel resultat més reeixit dels objectius proposats?

Bé, a la parròquia on t'envien has de tocar moltes tecles i una que quasi mai sol faltar és l'anomenat mal de pedra. Quan vaig anar a Peguera, la meua primera parròquia, no hi havia rectoria. Un grup de seglars, *cursillistes* d'aquell temps que et feien molt de costat, s'havien cuidat, maldament no tenir capellà fix, de construir l'església que vaig trobar encara sense acabar i tampoc hi havia rectoria, tenien només el solar. En temps meu, parlant del mal de pedra, vàrem fer la rectoria i també, un convent per a les monges franciscanes que s'hi establiren i una guarderia infantil, que tanta falta feia a les famílies treballadores per poder deixar-hi els infants. Aquest servei de guarderia infantil va ser molt positiu dins Peguera, que aleshores es trobava en els inicis de transformar-se en una colònia turística, on l'indret s'anava edificant i despersonalitzant cada vegada més. Hi havia no obstant un grup que podríem dir de *fundadors de Peguera*, famílies procedents la majoria de Sant Joan, però també de Calvià i d'Andratx, que s'havien desplaçat per anar a fer feina a possessions de per allà, havíem comprat un solar i després l'havien edificat. Amb aquestes famílies vàrem connectar molt bé. Aleshores vàrem formar una petita coral per a les celebracions. Igualment ens entenguérem molt bé amb un grup de joves: vàrem fer comèdies, obres de teatre, jo les dirigia i actuava també. Record que vàrem escenificar *El dimoni ja no fa por a ningú*, de Xesc Fortesa. Jo feia de dimoni. Imagina't: el rector revestit de dimoni, sobre l'escenari amb vestimenta de yeyé. En aquell temps estaven superades moltes coses. Quin escàndol, si el rector Payeras ho hagués vist! El cert és que amb aquells joves vàrem connectar molt bé.

L'any 1979 em destinaren a Son Macià, un llogaret agregat al terme de Manacor. Tampoc hi havia rectoria, només hi havia un quartet molt petit que me servia de despatx, de dormitori i de sala de reunions. De seguida es va establir una molt bona connexió amb els nins i joves que venien a fer d'escolanets, amb els quals formàrem després *els Rodamons*, un grup excursionista amb el qual cada any organitzàvem una o dues acampades d'una setmana o més dies. Dels *Rodamons* en va sorgir una vocació de vida monacal, en Toni Pou, qui va entrar primer al Seminari Nou i després va optar per incorporar-se a Montserrat i ara és monjo d'aquest monestir català, on hi ha estat molt ben acollit. Aquest era escolanet meu, el conec des que tenia nou anys i l'apreci molt.

Tota moneda té dues cares. Les gelosies d'una família de Son Macià l'havien transformada en els cacs del poble. Tot havia de passar per les seves mans perquè ells eren els qui ho solucionaven tot, entre cometes. No solucionaven tant com volien suposar. Aquesta singularitat, a vegades, pot dur a situacions conflictives inesperades. En temps de Fraga Iribarne havien format a Son Macià un *teleclub*. En temps meu, es va escampar entre la gent la iniciativa de convertir el *teleclub* en un centre cultural i reformar-ne els estatuts, cosa que vaig fer jo mateix.

En el *teleclub* hi havia una junta directiva els membres de la qual havien estat posats a dit per aquella família, els Sureda, ara ja ho puc dir perquè tots són morts. Això va despertar gelosies en els del *teleclub*, en veure que els rodamons no tenien estatuts ni altres normes, però funcionaven molt bé. La idea d'aquella gent era que el capellà ha de ser capellà de tots; però per a ells, ésser capellà de tots volia dir ésser "capellà nostre, de la família, que vengui a fer el cafè amb nosaltres" però tot el cas que fèiem a l'altra gent i als pares dels Rodamons no el podien suportar.

L'any que em vaig incorporar a Son Macià, el 1979, vaig entrar en contacte amb l'Escola de Mallorquí de Manacor. Vaig fer classes de català a Son Macià i també a les nines de la Caritat de Manacor, un any. Vaig entrar a formar part de l'equip de professorat i vàrem fer una sèrie d'audiovisuals sobre cultura de Mallorca. Estàvem convençuts que no havíem de limitar-nos a fer llengua, calia impartir llengua i juntament cultura de Mallorca. Arribàrem a fer una cinquantena d'audiovisuals. Els professors ens repartírem els temes per branques: uns feien història, altres geografia, i jo vaig fer-me càrrec de cultura popular i, a més a més, tota la fotografia, en diapositives, del tema que fos, era feta per mi: allò va ser una autèntica aventura. Me donaven el guió, i me les havia d'enginyar per fer el que me demanaven, a base de filtres i lents d'augment, les eines de què disposàvem en aquell temps. També aportava la música, i finalment un grup de professors gravàvem el text en "cassette".

Qui em va introduir a l'Escola de Mallorquí va ser en Gabriel Barceló. Ell havia participat en aquells primers cursets de català, organitzats per l'OCB i impartits per don Francisc de B. Moll. Tu, Domingo, vares ser de la primera promoció que treguérem "excel·lent" a l'examen, jo de la segona i en Gabriel Barceló, de la tercera. G. Barceló havia llegit la meua crònica sobre la segona eixida dels alumnes "excel·lents" a Catalunya amb don Miquel Fullana, que portava per títol *Brusca, novies i canelons*. Va quedar endarrer de conèixer qui era aquest Pere Orpí. Des de l'any 64 havien passat una quinzena d'anys. Un dia vaig veure anunciats a Manacor uns cursets de català. Vaig anar a apuntar-me i n'era el responsable el bibliotecari, Gabriel Barceló. Llavors li feien tocar moltes tecles. En veure'm me diu: Tu, ets en Pere Orpí? Sí, li vaig contestar. Oh, me respon, anava endarrer de conèixer-te; però jo t'imaginava com una espècie de canonge, un home gran, però no te feia aquest trosset d'home. D'aquí va néixer la nostra arrelada amistat.

Vaig introduir-me dins el món del professorat de l'Escola i vaig ser-ne membre del Patronat. Programats els cursos del professorat, una de les assignatures a impartir era la de les llengües clàssiques, grec i llatí. A mi em feren responsable d'aquestes dues assignatures fins que va entrar de batlessa una filla d'en Toni Sureda de la coneguda família de Son Macià esmentada abans i va llevar tots els professors de l'Escola de Mallorquí que li feien nosa.

Encara ara mantenim el contacte amb aquells professors. Cada any venen un pic o dos a passar el dia a Cala Rajada, llevat d'aquests anys de confinament. Jo continuu essent de l'EPEM, Equip de Professors de l'Escola de Mallorquí. Mentre vaig estar a Son Macià, fèiem unes sortides cada mes, en les quals venien famílies senceres de Son Macià i de Manacor. També s'hi afegien els professors de l'Escola amb les seves famílies. Record que la primera sortida va ser al Castell d'Alaró, després al Puig de Maria, a Lluc, a Cura, vàrem recórrer tots aquest santuaris en família. Erem un centenar, fins que va arribar un moment que ja no cabíem enlloc. D'aquelles eixides, per cert, en va sortir el grup de música tradicional S'Estol des Picot.

Ara Pere reprèn el fil de la llarga i complicada història de la qual va sorgir el canvi de Son Macià a una altra parròquia de la part forana. Per no afeixugar la lectura, intentaré fer un fidel resum, però tan breu com sigui possible, dels fets essencials viscuts per Pere Orpí el 1986-87, el darrer any d'estada pastoral a Son Macià.

El procés que es va convocar per elegir els càrrecs directius del Centre Cultural va ser causa de greus enfrontaments: els Rodamons presentaren una candidatura mixta la qual incloïa aspirants del grup dels rodamons i del grup de joves del centre Cultural. Aquests feren una candidatura formada exclusivament pels del seu grup i guanyaren per majoria, a força de vots "traginats". Els Rodamons, per raó d'haver estat exclosos del Centre Cultural, decidiren de fer el curset de monitors i fundar un Centre d'Esplai i sorgí la possibilitat d'ajuntar l'Esplai amb el Centre Cultural. En les reunions prèvies, vàrem produir-se alguns enfrontaments, sobretot amb Climent Garau, secretari i portaveu del Centre Cultural, fill del mestre Pere Garau, un jove intel·ligent que sabia parlar molt bé i escrivia en el Setmanari Comarcal de Manacor.

Climent Garau malauradament va morir. Abans de celebrar el funeral, Pere va pensar que no havia de dir res més que la veritat i va expressar allò que en aquell moment sentia: que Climent Garau era molt bona persona, però que havia estat influenciat per altres, que si havia fet alguna cosa que no consonava no fou per la seva dolentia, sinó perquè altres el punyien. L'homilia de Pere es va malinterpretar i acusaven Pere d'haver dit públicament que Climent havia estat manipulat. Fins a tal punt es van alterar alguns que, en el cementiri, joves del Centre Cultural cridaren: «a aquest home, l'hem de matar.» Arran d'això, es va formar en el poble un ambient en contra, mentre molta altra gent estava a favor. Recorda Pere que la confrontació va coincidir amb la presentació del seu llibre «A cara i creu», atès que veritablement aquelles circumstàncies varen tenir «cara i creu».

Poc abans de Nadal es va convocar una reunió amb l'Associació de veïns, recentment creada. Pere hi va assistir perquè com a rector hi tenia veu. Van sotmetre a votació el punt de l'Ordre del dia que proposava que l'Associació es fes càrrec de la recollida de firmes feta a la gent per presentar-la al bisbe demanant-li el canvi de parròquia de Pere. L'Associació no acceptà fer-se'n càrrec. Hi va haver pros i contres, favorables i desfavorables. Alguns decidiren finalment presentar al bisbe les dues-centes firmes i escaig recollides i un protocol d'acusacions. El bisbe exigí que ells mateixos llegissin davant ell les acusacions. La resposta del bisbe va ser contundent: de totes aquestes acusacions que li feis, me consta i estic segur que almanco n'hi ha tres que són falses. Qui me diu que les altres no estiguin en les mateixes condicions? Quan envii un capellà a un poble, ho faig amb tota confiança, el responsable és ell, però el que fa és com si ho fes jo i jo ho he respectar.

Quant a les firmes mai no en faig cas, atès que per ser vàlides s'hauria de fer una investigació firma per firma. Ja quan els acompanyava a la sortida, el bisbe els va dir: sabeu que els locals que utilitzau en el Centre Cultural són de la parròquia. Jo cercaria un altre lloc per al Centre Cultural.

Després d'un llarg procés, amb l'assessorament i el suport de l'advocat Rafel Parera, Pere aconseguí que finalment li retornassin la clau del local, havent tret fora de mala manera els mobles i fent venir els fotògrafs del Manacor Comarcal per donar publicitat al fet.

Arran d'aquests fets, va sorgir la idea de part del bisbat de canviar-me de Son Macià. Aquell enrariment de la situació havia començat pel desembre del 86 i fins el novembre de l'any següent no me'n vaig anar a Montuiri. Me feren a Son Macià un gran comiat, una festassa (missa, ball de bot, sopar multitudinari presidit pel batle de Manacor, obsequis commemoratius...), mentre alguns joves del Centre Cultural tocaven corns pels voltants del poble en senyal de protesta. A Montuiri ens avinguérem molt bé amb els altres rectors solidaris. Teníem l'lit parat a cada rectoria i si per algun acte o reunió hi havíem de quedar romaníem allà mateix. També ens entenguérem molt bé amb el jovent. En Genovart me deia a vegades: no sé què tens ni què fas amb aquests al·lots que estan tant per tu. Fillet, responia, estimar-los i estar al seu costat. Sovint en manava alguns a passar uns dies a Cala Rajada, a ca meua. Mon pare i ma mare ja eren morts i teníem un xalet amb un solar al voltant i allà s'ho passaven molt bé. Així continuàrem la bona relació amb el jovent.

De Montuïri vaig passar a la Colònia de Sant Jordi i aquí ja va ser distint, una zona turística més dispersa i que no tenia aquelles arrels que vaig trobar a Peguera, aquell recordat grup de famílies que estimaven el lloc on havien refet la vida. A la Colònia eren tots nous vinguts d'aquí i d'allà sense tenir cap lligam.

De la Colònia vaig anar a s'Alqueria Blanca, un petit poblet, molt religiós, on vaig connectar de seguida amb un grup d'al·lots d'una quinzena d'anys que ja amb en Miquel Barceló, el meu antecessor, acudien sovint per la rectoria i eren escolanets. Tots continuaren la mateixa relació. Amb un parell d'ells vàrem fer unes trobades en el Seminari Nou i algun va formar part d'allò que se'n deia Seminari en família. Parlant de jovent, me ve a la memòria que ja a Son Macià uns quants joves varen formar part del moviment de joves de pobles i també del moviment d'adults. Varen ser anys de bona entesa.

A s'Alqueria hi ha dos campanars, un tenia dues campanes i l'altre, cap. Així, decidírem de posar-hi una campana nova, que jo mateix vaig batiar. Les campanes es batien. I a més vaig fer una glosa que es va inscriure en el bronze de la campana. Diu així:

*De llevant i de ponent,
de tramuntana i migdia,
el meu so crida la gent
del poble de s'Alqueria.*

El 2014, amb 78 anys, me vaig retirar. Fets els 75, vaig dir a don Jesús Murgui que havia complert l'edat de la jubilació dels capellans. *I com estàs de salut?*, em va demanar. *Me trob, bé. Doncs, aguanta. Si qualche dia no et trobes bé, ho dius al vicari general.* Quan havia fet els 78, tres anys donats de propina, va venir un dia en Toni Vadell, ara bisbe, i em va fer saber que volien renovar els preveres de tota la zona de Santanyí i fer un responsable de totes les parròquies. *Si vols, te'n pots anar ara*, em va dir. *M'estim més que la idea hagi sortit de vosaltres*, vaig respondre. *No vull que la gent pugui dir que me'n vaig perquè m'he cansat d'ells.*

8. Són tantes les pletes artístiques que has anat conreant pacientment amb el saber fer i la constant dedicació d'un genuí pagès que parlar-ne de totes excediria l'espai de què disposam: escriptor, pintor, fotògraf, musicòleg, actor i incansable trescadador muntanyenc de totes les serres i valls de les nostres Illes. Però la creació més reconeguda i admirada és sens dubte l'obra poètica, aconseguint l'alt mèrit de ser considerat un clàssic popular. Podries assenyalar algunes de les composicions que més et complauen i transcriure'n algun fragment per dedicar-lo als lectors?

El primer llibre de poesia que vaig publicar es titula *Encara que no em donin la paraula*. La idea de posar-li aquest títol va ser de Josep Mª Llompart, al cel sia. Passaven per les seves mans totes les edicions de l'Editorial Moll. Ell va fer la selecció de poemes, entre els que havia presentat als Premis Ciutat de Palma i d'altres. El sonet que comença amb el vers *Encara que no em donin la paraula* li va cridar l'atenció i em va dir: *Per què no posam per títol del llibre aquest primer vers?* Així ho vaig fer. El sonet havia nascut l'any 71, encara en ple franquisme, amb motiu d'haver multat alguns capellans per haver expressat públicament certes afirmacions en l'homilia. Cal situar el sonet en el context social d'aquell any. Això me va inspirar aquests versos que ara recitaré de bon grat per als lectors:

*Encara que no em donin la paraula,
vull aixecar la mà com cada dia,
per parlar del que sent (...o sentiria
si no em sentís lligat a qualche baula).*

*Parlaré de la pau? Em sona a falla.
De política? Em sona a hipocresia.
De llibertat? Ningú no m'entendria.
Són fruits adulterats de nostra taula.*

*Un tema indiferent? El temps, les roses...
(Si dic «progrés», sé que entendreu «divises»
i «futbol» o «long play», si dic «cultura».
Si es pot parlar en veu baixa d'altres coses,
parlem de Déu... però amb paraules lises:
Ni l'Evangeli s'escapa a la censura.*

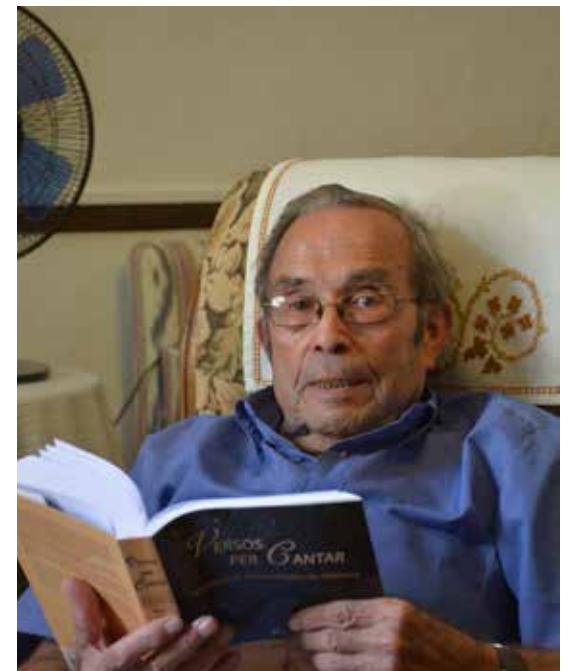
Aquí pots veure com aleshores, l'any 71, ja tenia les idees clares. L'estiu d'aquell any vaig fer devers vuitanta sonets, molts d'ells inclosos en el llibre de què parlo. En Llompart en va triar prop de la meitat i els va incloure en l'edició. Fan referència a distintes èpoques; venen a ser com una antologia de tot el que havia fet fins llavors. Hi ha altres llibres meus que tenen aquest mateix caire diguem-ne reivindicatiu i sobretot exigent vers un capitalisme que s'anava imposant allà a Peguera durant aquells anys. Vaig tenir problemes amb els hotelers de Peguera quan es van implantar Comissions Obreres i altres centrals sindicals. Els sindicats em van demanar si els podia deixar una sala de la parròquia o l'església per fer una reunió amb els treballadors, atès que cap dels hotelers volgué deixar-los un local. Ai! Com es posaren els hotelers quan els vaig deixar fer la reunió a la parròquia.

Record també que un any, per la Mare de Déu del Pilar, que la Guàrdia Civil demanava que es fes una missa en la seva festa. Havia sortit a la premsa una informació inquietant de les tortures que, tal com afirmava, havien fet alguns guàrdies civils. A l'homilia de la missa vaig precisar que la Guàrdia Civil no ha de ser per obligar la gent a fer les coses per la força, sinó per fer comprendre, per dialogar. L'endemà hi va haver una pintada a la façana de l'església que deia: *Curas rojos, NO!* Quins anys aquells!

També a Peguera vàrem editar una revista, *Vora mar*. Es va mantenir durant sis anys, fins que me'n vaig anar a Son Macià. Va tenir molt bona acollida i molta acceptació, sobretot per part d'un grup de joves que tenien les idees molt clares. Leonard Muntaner va començar a escriure en aquesta revista, quan devia tenir uns 17-18 anys. Els seus pares tenien a Peguera una tenda de souvenirs. Allà ens vàrem conèixer amb en Leonard i en Pep Cortès de Sant Llorenç. També vaig iniciar contactes amb en Danià Pons, en Sebastià Serra, en Climent Picornell, tota aquesta gent d'avantguarda la vaig conèixer estant a Peguera.

9. Una altra de les teves realitzacions més difoses i elogiades és la composició de la lletra de molts dels càntics i himnes litúrgics que sovint es canten arreu de les nostres Illes i en molts indrets de Catalunya i València musicats gairebé tots pel Pare Martorell. Parla'ns d'aquesta fructífera i amigable col·laboració amb el Pare Martorell i amb altres compositors mallorquins com el Pare Francesc Batle o el Sr. Bartomeu Calatayud.

Sí, el primer d'aquests compositors que vaig conèixer personalment —de referència ja coneixia el Pare Martorell perquè a Capdepera havíem cantat la missa *Mater amabilis*— va ser el mestre guitarrista, don Bartomeu Calatayud Cerdà. El vaig conèixer l'estiu de 1964 a Son Servera, on aleshores hi era rector mossèn Joan Font, que havia estat vicari de Capdepera i ell i la seva tasca pastoral havien estat en bona part causa d'haver optat per entrar al Seminari. A Son Servera volien fundar una agrupació de ball de bot i d'espectacle mallorquí en general que li posaren per nom *Revetla de Son Servera*. Per això es posaren en contacte amb don Bartomeu Calatayud, un promotor cultural que a Valldemossa havia intervingut en les actuacions de l'agrupació de ball de

Valldemossa. Li demanaren si els voldria compondre algunes cançons de ball popular per a *La Revetla*. Donau-me les lletres, va dir, i posaré música al text. Don Joan Font, coneixedor de les meves dèries literàries, va pensar en mi per fer les lletres i me presentà el Sr. Calatayud. De seguida vàrem sintonitzar molt bé. Ell musicà el text de les quatre cançons que vaig compondre: *Cançó de sa Revetla*, *Copeo des puig de sa Font*, *Mateixa serverina* i *Mateixa de Na Margalida*. Més endavant, també va musicar per a Aires Gabellins de Capdepera la lletra que vaig fer per a la *mateixa* que porta el nom de *Castell de Capdepera*.

A Peguera, amb un parell de joves ens va entrar la curolla d'aprendre a tocar guitarra amb un deixeble del mestre Calatayud, en Tomeu Quetglas. Jo tenia una guitarra que, per cert, me la va triar el mateix Calatayud perquè tingués bon so i fos molt dolça -encara la guard- i me la regalà la banda de Capdepera quan jo vaig dir missa nova el 66.

Des de l'estiu del 67, que em vaig fer càrrec de la parròquia de Peguera, baixava a Palma un pic per setmana i anava al carrer dels Oms, on hi residia el Sr. Calatayud, per visitar-lo a ell i a la seva esposa, dona Catalina Bernat, dues persones molt amables i acollidores. Es varen canviar al carrer del Carme perquè havien de tomar la casa del carrer dels Oms. Jo continuava fent-los la visita setmanal i ens vàrem fer molt amics. Quan era hora d'anar-me'n, em solia dir: *espera un poc i ara te tocaré la darrera composició que he fet*. Era una manera de dir-me: torna la setmana que ve. Un dia, mentre aprenia a tocar guitarra, vaig anar a Palma per comprar unes partitures. Vaig veure'n una del mestre Calatayud: *Cinco piezas fáciles para guitarra*. Oh, compraré aquesta. Una de les peces es titulava *Canción de cuna*. Mentre provava de rapinyar les notes, vaig pensar aquesta se prestaria a fer una bona cançó de Nadal. Li posaré lletra, si a don Bartomeu li pareix bé. *Me faries molt content*, em digué. *Molts capellans que conec es queixen que a Mallorca tenim poc repertori de Nadal*. De la cançó de bressol per a guitarra de Calatayud en va sortir la nadala *Bona nit*. Seguiren altres nades conjunes: *Pastors de la Serra*, *Caminem germans*, *Ha nascut nostra alegria*, *Cançoneta*. Les tres primeres es van incloure en el disc *Navidad con los Valldemossa*, amb Margaluz com a cantant solista.

Amb don Joan Font vàrem aconseguir que el Sr. Calatayud musicàs també les parts fixes i els textos que jo vaig crear per a les parts variables de la *Missa Caminem germans*, la partitura manuscrita de les quals es va publicar al llibre *Versos per cantar* (6). La setmana de passió del 1973 vaig fer-li la visita setmanal. Em va rebre la seva dona que tot d'una em va dir: *no està molt fi, no s'ha aixecat encara, es troba al llit*. Vaig entrar a veure'l i el vaig trobar un poc decaigut i desmillorat. Don Bartomeu, vaig dir-li, *a veure si ens deixondim i podem passar una bona Setmana Santa*. L'horabaixa, un nebot seu em va telefonar per dir-me: *el tio Tomeu ha mort*. Això me va impressionar. Probablement la meua visita del matí fou la darrera que tingué don Bartomeu. El dol colpidor de la seva mort, em va inspirar el *Sonet desafinat a la guitarra del mestre Bartomeu Calatayud*, que evoca un diàleg entre la seva guitarra i la meua lira poètica. El podeu trobar a *Versos per cantar* (7) i en el primer disc de *Quart Creixent*, que el 2002 posaren música al sonet i l'editaren amb composicions de Don Bartomeu, sota el títol *Records de Bartomeu Calatayud*.

A inicis dels anys 70, per mediació del meu país i amic, Llorenç Tous, vaig conèixer el franciscà, P. Antoni Martorell. Coneixia algunes de les seves obres que havien tingut molt bona acollida: les misses *Mater amabilis*, *Pau als homes o Fraternitat i joia*. En Llorenç quan anava a Roma per ampliar estudis, vivia a la residència franciscana de San Giovanni Decollato, El P. Martorell era responsable de l'església que tenia la residència. Un i altre duien la curolla de fer un cantoral propi de Mallorca per a cada cicle litúrgic, però els faltaven les lletres. Per carta, en Llorenç Tous em va proposar de fer les lletres d'uns himnes *de tempore* que musicaria el P. Martorell per cantar la gent de les trobades

del moviment bíblic. Vaig acceptar la proposta. El P. Martorell em va convidar a anar a Roma, on hi residia tot l'any. Hi vaig anar el primer pic acompanyat de Llorenç Tous i hi vaig sojornar una vintena de dies. Cada dia, el matí feia unes hores de feina amb el P. Martorell. Molts dels cants que inclou el llibre *Versos per cantar* es varen fer a Roma, lletra i música. A vegades me presentava un esquema musical de tòniques i àtones. Ell duia entre cella i cella la importància dels accents per a la música. A vegades m'explicava: treball un poema de don Guillem Colom, però els accents ballen i això complica molt musicar els versos. La primera aportació meua varen ser les lletres dels himnes d'Advent, de Nadal, Quaresma, Pasqua, Pentecosta i un dedicat a la Mare de Déu.

Vaig anar dues vegades a Roma, on hi vaig fer amb el P. Martorell molta i molt bona feina; però també vaig aprofitar per visitar museus, temples i vestigis romans i fer algunes escapades a llocs emblemàtics: Nàpols, Pompeia, Florència, Pàdua, Venècia, Castelgandolfo.

Anys més tard vaig conèixer els músics, P. Francesc Batle i Baltasar Bibiloni. Amb ells, durant els darrers anys, vàrem fer tot el que recull el Cantoral *Església de Mallorca* d'obra conjunta, com també un centenar d'obres meves.

10. Per acabar, ens agradaria saber com vius el temps benaurat de la jubilació i a quines selectes activitats dediques les dolces hores de lleure?

Bé, la jubilació. Els anys hi són i la capacitat de feina va disminuint, com també la inspiració, sobretot en quant a pintura. Però vaja, algunes activitats vaig fent, encara que el confinament hagi alentit les hores de treball. Me dedic sobretot a llegir, cosa que feia anys que duia entre cella i cella, i a recopilar coses disperses que tenia per aquí i per allà. Alguns m'aconsellen que així com he publicat el llibre *Versos per cantar*, hauria d'aplegar la meua obra poètica en un sol volum que podria portar el títol de *Versos per recitar*. "Les teves poesies, insisteixen, es presten a ser recitades".

A més de donar una mà a les parròquies de Capdepera i Cala Rajada, acabat de jubilar ja em convidaren a formar part de la Coral Gabellina (de l'Associació de Persones Majors de Capdepera), però el confinament va interrompre els assaigs i concerts; esper que prest tornarem reenganxar.

També he dedicat hores a la recerca als arxius de l'ordinador de treballs que ja ni me'n recordava, coses esporàdiques i disperses com, també introduir-n'hi de noves: per exemple, l'*Auca de l'Alei-Alei* sobre un antic costum de Nadal a Capdepera. També he preparat, aquests anys, juntament amb altres, gloses per la festa de Sant Antoni, donat que a Capdepera com a Artà, cada any es fa un glosat sobre lo més destacat de l'any anterior, anomenat *s'Argument*. Igualment he format part del jurat del concurs de narracions "Ploma de Ferro", i he redactat un pròleg per al llibre commemoratiu dels 50 anys de la revista "Flor de Card" de Sant Llorenç des Cardassar. I sobretot he aprofitat les hores de lleure per descansar i ara, d'estiu, prendre alguna remullada dins la mar. Anar d'excursió està ara un poc confinat. A més de pertànyer a l'Estol Vidalba, des del 2003 i fins fa dos anys he estat el capellà dels excursionistes de Mallorca i no havíem deixat mai de celebrar la festa del nostre patró, sant Bernat de Menthon (15 de juny). M'hi trobava molt bé amb els caminants. Aprofitava per dir-los algunes paraules, sovint atrevides, que reforçaven el sentit i el goig de tresscar a peu camins i contrades. En Joan Carles Palos, president del GEM, m'ho recordava: *Pere, ens fan falta les teves reivindicacions*. Els caminants són gent sensibilitzada que gaudeix de descobrir la bellesa dels millors indrets de les Illes. Que sigui per molts d'anys!

NOTES DE LES CITES:

- (1) Pere Orpí. *Encara que no em donin la paraula*. Col·lecció La Balanguera, 1975, pàg. 63
- (2) Pere Orpí. *Encara que no em donin la paraula*. Col·lecció La Balanguera, 1975. Pròleg de Jaume Santandreu, pàgs. 10 i 11
- (3) Gabriel Barceló Ferrer. *Pere Orpí, confessió general d'un capellà poeta*. Lleonard Muntaner, editor, 2003. Presentació d'Andreu Genovart, pàg. 9.
- (4) Paco Suárez i Riera. *Pellucant entre el rostoll de la memòria*. Modèlics i modelicons, núm. 35, maig del 2014, pàg. 54.
- (5) Pere Orpí. *Versos per cantar*, Aportació al cantoral festiu de Mallorca. Apèndix II, Partitures, pàg. 116
- (6) Pere Orpí. *Versos per cantar*, Aportació al cantoral festiu de Mallorca, pàg. 390
- (7) Pere Orpí. *Versos per cantar*, Aportació al cantoral festiu de Mallorca, pàg. 309